

Nr 167.*Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag för
budgetåret 1949/50 till svenska dramatikers studio.
(2:a avd.)*

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ivar Persson m. fl.* (I: 95) och den andra inom andra kammaren av herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.* (II: 95), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Svenska dramatikers studio anvisa ett anslag för budgetåret 1949/50 på 90 000 kronor att användas till experimentell bygdeteaterverksamhet i enlighet med vad i motionerna skisserats.

I motionerna anföres bland annat följande.

Trots tillfällig ljusning visar landsbygden tendens att i allt större utsträckning avfolkas. Detta ur inte bara landsbygdens utan hela landets synpunkt bekymmersamma faktum grundas inte minst på omständigheten, att landsbygdens befolkning i sitt slitsamma arbete icke nöjaktigt beredes tillfälle till den avkoppling och stimulans som delaktighet i kulturellt betonad förströelse och samvaro utgör. Framför allt är landsbygdens teaterliv vanlottat. Belägg härför utgör det faktum att under år 1947 omkring 4 miljoner kronor tillerkändes teaterverksamheten i riket varav 3 170 000 kronor kommo på sex städers lott, medan blott 852 000 kronor tillerkändes hela det övriga landet.

Under de senaste åren har dock en teaterturnéverksamhet även till den egentliga landsbygden kommit till stånd. Som exempel torde böra nämnas att under 1948 i samarbete mellan Svenska landsbygdens ungdomsförbund (SLU) och Svenska dramatikers studio (Dramatikerstudion) två teaterturnéer till landsbygdens småorter genomförts. Turnéerna kommo till stånd till stor del i syfte att klarlägga den dubbla frågan om dels behovet av scenkonst på landsbygden och dels möjligheterna för utförande av sådan även på de mindre platser och i sådana lokaler som tidigare icke kommit i åtnjutande av mera allvarligt syftande teater. Därvid har utrönts att ett verkligt intresse för teater finns på landsbygden. Vidare kan nämnas att också Arbetarnas bildningsförbund (ABF) vårsäsongen 1949 startat en liknande försöksverksamhet i samarbete med Dramatikerstudion.

Som en fortsättning på denna av statsmakterna understödda turnéverksamhet på landsbygden föreslås, att en ny form av kontinuerlig bygdeteaterverksamhet prövas i vissa av de landsdelar där landsbygdsturnéerna genomförts och visat sig fylla ett behov. Verksamheten bör till centrum ha en tätort med disponibel, enkel men ändamålsenlig scen, men i huvudsak turnera till småorterna i ett kringliggande område. Verksamheten skulle per år omfatta fyra månaders turnéverksamhet, föregången av 25 repetitionsdagar. Sju skådespelare och en elev torde behöva engageras. Repertoaren bör omfatta fyra à fem program, och cirka 140 föreställningar ges per år.

Detta försök med en rörlig länsteater skulle omfatta Hallands, Kronobergs, Skaraborgs län samt södra delen av Älvsborgs län. I denna landsdel har

nämnda turnéverksamhet bedrivits, och befolkningen där har framfört upprepade önskemål att få återkommande teaterföreställningar även i de mindre orter, som f. n. sakna möjlighet till kontakt med sådan konstutövning. Centrum för verksamheten kan lämpligen förläggas till Växjö eller Halmstad.

Verksamheten bedrivs i intimt samarbete mellan teatern och länens myndigheter, organisationer och befolkning. Som lokalarrangörer på de olika platserna torde lämpliga intresserade organisationer stå. Ansvaret för verksamheten utövas av teaterföretagets styrelse jämte förslagsvis av respektive landsting utsedda representanter.

Den praktiska utformningen av denna experimentella teaterturnéverksamhet bör överlämnas åt ett kunnigt, ideellt betonat teaterföretag. Svenska dramatikers studio uppfyller enligt motionärernas mening dessa fordringar och bör lämpligen komma i fråga.

För täckande av den uppkomna bristen under det första, experimentartade spelåret äskas ett anslag av statsmedel på 90 000 kronor. Därvid har beräknats i genomsnitt 500 kronor i biljettintäkter på de 140 föreställningarna. Statsanslaget per föreställning blir kronor 642: 02.¹

Därjämte torde det, sedan verksamheten kommit i gång, finnas stora möjligheter till stöd från landsting och andra lokala institutioner och organisationer.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden av *statskontoret* och *teaterrådet*.

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret vill i anledning av förevarande remiss bringa i erinran, att statsmakernas ekonomiska stöd åt teaterverksamheten i landet lämnas utslutande i form av bidrag ur lotterimedelsfonden. Från denna fond har även utgått anslag till svenska dramatikers studio (under 1948 17 000 kronor; se riksdagsberättelsen s. 303). Vid sådant förhållande anser statskontoret uppenbart, att det icke bör ifrågakomma att genom särskilt anslag å riksstaten anvisa medel för det i motionerna berörda ändamålet. Det förefinnes enligt statskontorets mening för närvarande så mycket mindre skäl för ett frångående av hittills tillämpade principer som — i överensstämmelse med 1947 års riksdags hemställan — sakkunniga tillkallats för att utreda frågan om de ändamål, till vilka lotterimedel, som icke skulle tillföras allmänna budgeten, borde utgå samt frågan huruvida medlen borde fördelas i andra former än hittills. Erinras må jämväl i detta sammanhang, dels att en utredningsman tillkallats för att bland annat undersöka möjligheterna att för framtiden vinna en begränsning av de bidrag av lotterimedel, som erfordras för Kungl. teaterns drift, dels att för nästkommande budgetår föreslagits en höjning av avsättningen till lotterimedelsfonden med 250 000 kronor för att de mera tillfälliga bidragsbehoven, bland annat sådana som beröra landsortsintressen, skulle kunna tillgodose i skälig utsträckning (X ht. 1949 s. 148).

Under återopande av vad sålunda anförts får statskontoret uttala, att därest särskilda medel under nästkommande budgetår skulle anses böra ställas till förfogande för det med motionerna avsedda ändamålet, annan väg icke torde böra väljas än anvisning från lotterimedelsfonden.

Även *teaterrådet* har avstyrkt motionerna och därvid anfört följande.

Rådet får erinra därom, att statsmakernas ekonomiska stöd till teaterväsendet i landet numera helt utgår i form av bidrag ur lotterimedelsfonden.

¹) Beträffande de gjorda ekonomiska kalkylerna hänvisas till motionen I: 95.

Svenska dramatikers studio har också sedan en följd av år åtnjutit understöd ur nämnda fond för sin verksamhet i Stockholm och under de senaste spel-åren för vissa turnéer i landsorten.

I den mån studios fortsatta verksamhet befinnes böra understödjas med anslag av statsmedel synes detta alltså enligt teaterrådets mening liksom hittills böra ske med anlitan- de av lotterimedelsfonden och icke i form av särskilt anslag å riksstaten, vilket skulle ställa studion i en särställning i anslags-avseende, för vilket några vä- gande skäl icke torde kunna åberopas.

Teaterrådet är ense med motionärerna om angelägenheten av att stöd från det allmänna sidan lämnas för möjliggörande av goda teaterföreställningar på landsbygden. Av de turnéer, teaterrådet med anlitan- de av Kungl. Maj:t till rådets förfogande ur lotterimedelsfonden ställt anslag garanterat, hava flera förlagt sina föreställningar till mindre platser, och teaterrådet har vid anslagsbeviljandet tagit hänsyn till en uppläggning av turnéerna efter sålunda angivna riktlinjer. Riksteatern har även för sin del under senare år utvidgat den del av verksamheten, som berör de mindre samhällena i olika delar av landet. Innevarande spelår uppgår — enligt vad centralstyrelsen för riksteatern upplyst — antalet av riksteaterns föreställningar på småplatser till omkring 300. För planerandet av sistnämnda verksamhet finnes numera en samarbetskommitté med representanter för riksteatern, folketshusföreningarnas centralorganisation, bygdegårdarnas riksförbund, ordenshusens riksförening och folkrörelsernas programbolag. Teaterrådet anser ovannämnda del av riksteaterns verksamhet synnerligen betydelsefull och värd att ytterligare utvidgas i den mån medel härför kunna ställas till förfogande.

Då teaterrådet såsom ovan angivits icke anser sig kunna tillstyrka, att medel å riksstaten skulle anvisas för anordnande i enlighet med motionärernas förslag av en experimentell teaterturnéverksamhet, saknar rådet anledning att närmare ingå på en granskning av de framlagda ekonomiska kalkylerna. Teaterrådet vill allenast framhålla, att anordnandet av en verksamhet som den ifrågasatta torde kräva helt andra och mera ingående utredningar rörande de ekonomiska betingelserna för företagets genomförande än de tämligen summariska kostnadsberäkningar, som intagits i motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts avstyrker teaterrådet bifall till det i motionerna I: 95 och II: 95 framställda förslaget.

Utskottet vill i likhet med statskontoret och teaterrådet erinra, att statsmakternas ekonomiska stöd till teaterverksamheten i landet numera helt utgår i form av bidrag ur lotterimedelsfonden. I överensstämmelse härmed torde jämväl, därest särskilda medel skulle anses böra ställas till förfogande för det i motionerna angivna ändamålet, detta böra ske med anlitan- de av lotterimedelsfonden och icke i form av anslag på riksstaten. Utskottet är även ense med teaterrådet därom, att de kostnadsberäkningar rörande den av motionärerna ifrågasatta experimentella teaterturnéverksamheten, vilka framlagts i motionerna, icke äro tillfyllest för ett bedömande av de ekonomiska betingelserna för företagets genomförande. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionärernas förslag.

I anslutning till vad i motionerna anförts får utskottet framhålla betydelsen av att landsbygdens befolkning i största möjliga utsträckning blir delaktig av den kulturella underhållning, som goda teaterföreställningar kunna ge. Under de senare åren har, enligt vad utskottet har sig bekant, en ökning av

turnéverksamheten på landsbygden kommit till stånd, varvid jämväl turnéerna besökt mindre samhällen, som icke tidigare kommit i kontakt med kvalificerad professionell teater. En ytterligare utvidgning av denna verksamhet synes utskottet eftersträvansvärd. Utskottet förutsätter att vederbörande myndigheter ha sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål.

Under återopande av det sålunda anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 95 och II: 95 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 maj 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Rickard Lindström, Karl Andersson, Ohlon, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Johan Eric Ericson, Rosenberg, Hesselbom, Gustav Emil Andersson, Andrée och Ivar Persson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Andersson i Malmö, Wallentheim, Lindholm, Bergstrand, Hoppe, Staxäng, Thapper, Onsjö och Widén.

Reservation

av herr *Ivar Persson*.
